

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

24 noiembrie 2020 *

„Trimitere preliminară – Ajutoare de stat – Societate publică de radiodifuziune – Articolul 106 alineatul (2) TFUE – Servicii de interes economic general – Ajutor compatibil cu piața internă – Articolul 108 alineatul (3) TFUE – Notificare – Lipsă – Obligația beneficiarului de a plăti dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor – Calcularea dobânzilor – Sumele care trebuie luate în considerare”

În cauza C-445/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca) prin decizia din 29 mai 2019, primită de Curte la 6 iunie 2019, în procedura

Viasat Broadcasting UK Ltd

împotriva

TV2/Danmark A/S,

Regatul Danemarcei,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta (raportoare), vicepreședintă, domnul A. Arabadjev, doamna A. Prechal, domnii E. Regan, M. Ilesič, L. Bay Larsen, N. Piçarra și A. Kumin, președinți de cameră, domnul T. von Danwitz, doamna C. Toader și domnii I. Jarukaitis și N. Jääskinen, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Viasat Broadcasting UK Ltd, de P. Jakobsen și M. Honoré, avokater;
- pentru TV2/Danmark A/S, de O. Koktvedgaard, advokat;
- pentru guvernul danez, de M. S. Wolff și J. Nymann-Lindegren, în calitate de agenți, asistați de R. Holdgaard, advokat;

* Limba de procedură: daneza.

- pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman și J. Langer, în calitate de agenți;
  - pentru guvernul austriac, de J. Schmoll și F. Koppensteiner, în calitate de agenți;
  - pentru Comisia Europeană, de B. Stromsky, în calitate de agent, asistat de M. Niessen, avocat,
- după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 3 septembrie 2020,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 106 alineatul (2) TFUE și a articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Viasat Broadcasting UK Ltd (denumită în continuare „Viasat”), pe de o parte, și TV2/Danmark A/S (denumită în continuare „TV2”) și Regatul Danemarcei, pe de altă parte, în legătură cu obligația acesteia din urmă de a plăti dobânzi corespunzătoare perioadei în cursul căreia au fost puse în aplicare în mod nelegal măsuri de ajutor de care ea a beneficiat înainte de adoptarea deciziei finale a Comisiei Europene prin care acestea au fost declarate compatibile cu piața internă.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 3 TV2 este o societate de radiodifuziune daneză însărcinată cu o misiune de serviciu public care constă în producerea și difuzarea de programe de televiziune naționale și regionale.
- 4 În urma unei plângeri, sistemul de finanțare al TV2 a făcut obiectul unei examinări de către Comisie în Decizia sa 2006/217/CE din 19 mai 2004 privind măsurile puse în aplicare de Danemarca în favoarea TV2/Danmark (JO 2006, L 85, p. 1, rectificare în JO 2006, L 368, p. 112). În această decizie, Comisia a considerat că măsurile respective constituiau ajutoare de stat acordate TV2 între anii 1995 și 2002 de Regatul Danemarcei sub forma unor taxe de radiodifuziune și a altor măsuri, dar că aceste ajutoare erau compatibile cu piața internă, în sensul articolului 106 alineatul (2) TFUE, cu excepția unei sume de 628,2 milioane de coroane daneze (DKK) (aproximativ 85 de milioane de euro).
- 5 După anularea deciziei menționate prin Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 2008, TV2/Danmark și alții/Comisia (T-309/04, T-317/04, T-329/04 și T-336/04, EU:T:2008:457), Comisia a reexaminat măsurile în cauză.
- 6 În urma acestei reexaminări, prin Decizia 2011/839/UE din 20 aprilie 2011 privind măsurile puse în aplicare de Danemarca (C 2/03) în favoarea TV2/Danmark (JO 2011, L 340, p. 1), Comisia a considerat că măsurile respective, adoptate între anii 1995 și 2002 în favoarea TV2 sub formă de resurse din taxa de radiodifuziune și alte măsuri care fac obiectul acestei decizii, constituiau ajutoare de stat, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, care fuseseră puse în aplicare în mod nelegal, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, însă aceste ajutoare erau compatibile cu piața internă, în sensul articolului 106 alineatul (2) TFUE.
- 7 TV2 a introdus o acțiune la Tribunal având ca obiect anularea în parte a deciziei menționate.

- 8 Prin Hotărârea din 24 septembrie 2015, TV2/Danmark/Comisia (T-674/11, EU:T:2015:684), Tribunalul a anulat Decizia 2011/839, în măsura în care Comisia a considerat că veniturile din publicitate aferente anilor 1995 și 1996 plătite către TV2 prin intermediul Fondului TV2 constituiau ajutoare de stat și a respins în rest acțiunea.
- 9 TV2, Comisia și Viasat au formulat recursuri împotriva acestei hotărâri.
- 10 Prin Hotărârea din 9 noiembrie 2017, TV2/Danmark/Comisia (C-649/15 P, EU:C:2017:835), Curtea a respins recursul formulat de TV2.
- 11 Prin Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Comisia/TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836), și prin Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Viasat Broadcasting UK/TV2/Danmark (C-657/15 P, EU:C:2017:837), Curtea a anulat Hotărârea Tribunalului din 24 septembrie 2015, TV2/Danmark/Comisia (T-674/11, EU:T:2015:684), în măsura în care prin aceasta s-a anulat Decizia 2011/839, astfel cum se precizează la punctul 8 din prezenta hotărâre, și s-a pronunțat definitiv asupra litigiului prin respingerea acțiunii în anulare formulate de TV2 împotriva acestei decizii.
- 12 Ulterior, Viasat a sesizat instanța de trimitere, Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca), cu o cerere având ca obiect plata de către TV2 a dobânzilor corespunzătoare perioadei de nelegalitate a ajutoarelor în cauză, mai precis celei cuprinse între anii 1995 și 2011, pe care TV2 le-ar fi achitat pentru quantumul în cauză al acestor ajutoare dacă ar fi trebuit să împrumute suma respectivă de pe piață până la adoptarea deciziei finale a Comisiei, prevăzută la articolul 108 alineatul (3) TFUE.
- 13 În aceste condiții, Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curtii următoarele întrebări preliminare:
  - „1) Obligația instanței naționale de a dispune ca beneficiarul ajutoarelor să plătească dobânda corespunzătoare perioadei de nelegalitate (a se vedea Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79) se aplică și într-o situație precum cea din speță, în care ajutoarele de stat nelegale au constituit compensații pentru obligația de serviciu public care au fost ulterior declarate compatibile cu piața internă în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE și în care aprobarea a fost acordată pe baza unei evaluări a situației financiare globale a întreprinderii de servicii publice în ansamblu, inclusiv a capitalizării sale?
  - 2) Obligația instanței naționale de a dispune ca beneficiarul ajutoarelor să plătească dobânda corespunzătoare perioadei de nelegalitate (a se vedea Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79) se aplică și în privința sumelor care, în împrejurări precum cele din speță, sunt transferate de la beneficiarul ajutoarelor către întreprinderi afiliate în temeiul unei obligații de drept public, dar care sunt considerate, printr-o decizie finală a Comisiei, a constitui un avantaj pentru beneficiarul ajutoarelor, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE?
  - 3) Obligația instanței naționale de a dispune ca beneficiarul ajutoarelor să plătească dobânda corespunzătoare perioadei de nelegalitate (a se vedea Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79) se aplică și în privința ajutoarelor de stat pe care beneficiarul acestora, în împrejurări precum cele din speță, le-a primit de la o întreprindere controlată de stat, având în vedere că resursele acestuia din urmă provin în parte din comercializarea serviciilor beneficiarului ajutoarelor?”

Procedura în fața Curții

- 14 Ședința de audiere a pledoariilor, a cărei organizare fusese stabilită inițial la 20 aprilie 2020 și ulterior amânată pentru 8 iunie 2020, a fost anulată din cauza crizei sanitare, iar întrebările care fuseseră adresate în vederea unui răspuns oral au fost transformate în întrebări cu solicitarea unui răspuns în scris. Părțile au răspuns la aceste întrebări în termenele stabilite.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 15 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 108 alineatul (3) TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că obligația, care revine instanțelor naționale, de a dispune ca beneficiarul unui ajutor de stat pus în aplicare cu încălcarea dispoziției respective să plătească dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor se aplică și în cazul în care, prin decizia sa finală, Comisia constată compatibilitatea acestuia din urmă cu piața internă, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE.
- 16 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că aplicarea normelor Uniunii în materie de ajutoare de stat se întemeiază pe o obligație de cooperare loială între, pe de o parte, instanțele naționale și, pe de altă parte, Comisie și instanțele Uniunii, în cadrul căreia fiecare acționează în funcție de rolul care îi este atribuit de Tratatul FUE (Hotărârea din 15 septembrie 2016, PGE, C-574/14, EU:C:2016:686, punctul 33 și jurisprudența citată), rolurile lor respective fiind complementare, însă distincte (Hotărârea din 21 noiembrie 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punctul 27 și jurisprudența citată).
- 17 Astfel, în timp ce aprecierea compatibilității unor măsuri de ajutor cu piața internă este de competență exclusivă a Comisiei, care acționează sub controlul instanțelor Uniunii, instanțele naționale asigură, până la adoptarea deciziei finale a Comisiei, protecția drepturilor justițiabililor în raport cu o încălcare eventuală de către autoritățile de stat a interdicției prevăzute la articolul 108 alineatul (3) TFUE (Hotărârea din 21 noiembrie 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 18 Controlul preventiv asupra proiectelor de ajutoare noi instituit prin această din urmă dispoziție urmărește să fie puse în aplicare doar ajutoare compatibile cu piața internă. În vederea realizării acestui obiectiv, punerea în aplicare a unui proiect de ajutor este amânată până când îndoiala privind compatibilitatea acestuia este eliminată prin decizia finală a Comisiei (Hotărârea din 3 martie 2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, EU:C:2020:139, punctul 19, și Hotărârea din 3 martie 2020, Tesco-Global Áruházak, C-323/18, EU:C:2020:140, punctul 31, precum și jurisprudența citată).
- 19 În această privință, obligația de notificare constituie unul dintre elementele fundamentale ale sistemului de control stabilit de Tratatul FUE în domeniul ajutoarelor de stat. În cadrul acestui sistem, statele membre au obligația, pe de o parte, de a notifica Comisiei fiecare măsură care urmărește să instituie sau să modifice un ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE și, pe de altă parte, de a nu pune în aplicare o astfel de măsură, în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) TFUE, atât timp cât această instituție a Uniunii nu a adoptat o decizie finală privind măsura respectivă (Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 56 și jurisprudența citată).

- 20 Interdicția prevăzută la acest articol 108 alineatul (3) are drept scop să garanteze că efectele unui ajutor nu se produc înainte de a asigura Comisiei un termen rezonabil pentru a analiza proiectul în detaliu și, dacă este cazul, pentru a iniția procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE (Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctul 36).
- 21 Într-o situație în care, în legătură cu un ajutor pus în aplicare cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, Comisia a adoptat o decizie finală prin care se constată compatibilitatea acestui ajutor cu piața internă în temeiul articolului 107 TFUE, Curtea a statuat că decizia finală a Comisiei nu are drept consecință a face conforme cu legea, *a posteriori*, actele de executare care nu erau valide pentru motivul că fuseseră adoptate cu încălcarea interdicției de punere în aplicare prevăzute la acest articol 108 alineatul (3) ultima teză. Orice altă interpretare ar avea drept efect să favorizeze nerespectarea de către statul membru în cauză a acestei dispoziții și ar priva-o de efectul său util (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctul 40).
- 22 Într-o asemenea situație, dreptul Uniunii impune instanțelor naționale să dispună măsuri corespunzătoare care să permită remedierea în mod efectiv a efectelor nelegalității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctul 46).
- 23 Într-adevăr, dacă, în cadrul unui proiect de ajutor, indiferent dacă este compatibil sau nu cu piața internă, nerespectarea articolului 108 alineatul (3) TFUE nu ar determina mai multe riscuri sau sancțiuni decât respectarea acestei dispoziții, motivarea statelor membre de a notifica și de a aștepta o decizie referitoare la compatibilitate ar fi considerabil redusă și, în consecință, situația ar fi aceeași cu privire la întinderea controlului Comisiei (Hotărârea din 5 octombrie 2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, EU:C:2006:644, punctul 42).
- 24 În acest context, astfel cum reiese din Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79), trebuie să se facă o distincție, în ceea ce privește efectele punerii în aplicare a unui ajutor cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, între recuperarea ajutorului nelegal și plata dobânzilor corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor.
- 25 Pe de o parte, în ceea ce privește recuperarea ajutorului nelegal, obiectivul de a garanta că un ajutor incompatibil nu va fi pus niciodată în aplicare, pe care se întemeiază articolul 108 alineatul (3) TFUE, nu este în contradicție cu acordarea înainte de termen a ajutorului nelegal atunci când Comisia adoptă o decizie finală prin care constată compatibilitatea acestui ajutor cu piața internă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctele 46-49). În consecință, instanța națională nu are obligația de a dispune recuperarea ajutorului menționat (Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctul 55).
- 26 Pe de altă parte, instanța națională are obligația, în temeiul dreptului Uniunii, de a dispune ca beneficiarul ajutorului să plătească dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor (Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctele 52 și 55, precum și Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 134).
- 27 Această obligație, care revine instanței naționale, rezultă din faptul că punerea în aplicare a unui ajutor cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE conferă beneficiarului acestuia un avantaj nejustificat care constă, pe de o parte, în neplata dobânzilor aferente cuantumului în cauză al ajutorului compatibil pe care le-ar fi achitat dacă ar fi trebuit să împrumute această sumă pe piață în așteptarea adoptării deciziei finale a Comisiei și, pe de altă parte, în îmbunătățirea poziției sale concurențiale în

raport cu ceilalți operatori de pe piață în perioada de nelegalitate a ajutorului în cauză (Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctul 51, precum și Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 132). Astfel, nelegalitatea acestui ajutor va avea drept efect, pe de o parte, să expună operatorii menționați riscului, în cele din urmă nerealizat, al punerii în aplicare a unui ajutor incompatibil și, pe de altă parte, să îi facă să suporte în termeni de concurență, mai devreme decât ar fi trebuit, efectele acestuia (Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctul 50).

- 28 După cum a arătat în esență doamna avocată generală la punctele 23-25, 35 și 49 din concluziile sale, obligația menționată, stabilită de Curte în Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și Ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79), într-o situație în care Comisia a adoptat o decizie finală prin care a constatat compatibilitatea unui ajutor nelegal cu piața internă, în sensul articolului 107 TFUE, se aplică oricărui ajutor pus în aplicare cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, inclusiv în cazul în care, în decizia sa finală, Comisia constată compatibilitatea ajutorului în cauză cu piața internă în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE.
- 29 Astfel, trebuie amintit că, potrivit articolului 106 alineatul (2) TFUE, pe de o parte, întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general sau care prezintă caracter de monopol fiscal se supun normelor tratatelor și, în special, regulilor de concurență, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată, și, pe de altă parte, dezvoltarea schimburilor comerciale nu trebuie să fie afectată într-o măsură care contravine intereselor Uniunii.
- 30 Această dispoziție, care urmărește să concilieze interesul statelor membre de a utiliza anumite întreprinderi ca instrument de politică economică sau socială cu interesul Uniunii Europene de a asigura respectarea normelor în domeniul concurenței și menținerea unității pieței interne (Hotărârea din 20 aprilie 2010, Federutility și alții, C-265/08, EU:C:2010:205, punctul 28, precum și Hotărârea din 8 martie 2017, Viasat Broadcasting UK/Comisia, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 31), trebuie interpretată ținând seama de precizările aduse de Protocolul (nr. 26) privind serviciile de interes general (JO 2016, C 202, p. 307), precum și, având în vedere domeniul în discuție în litigiul principal, de Protocolul (nr. 29) privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre (JO 2016, C 202, p. 311) (Hotărârea din 8 martie 2017, Viasat Broadcasting UK/Comisia, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 36).
- 31 În această privință, pe de o parte, articolul 1 din Protocolul (nr. 26) privind serviciile de interes general prevede că statele membre dispun de „competențe discreționare ample” în ceea ce privește furnizarea, punerea în funcțiune și organizarea serviciilor de interes economic general într-un mod care să răspundă cât mai bine nevoilor utilizatorilor (Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Comisia/Ungaria, C-171/17, EU:C:2018:881, punctul 48).
- 32 Pe de altă parte, potrivit Protocolului (nr. 29) privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre, „[d]ispozițiile tratatelor nu aduc atingere competenței statelor membre de a participa la finanțarea serviciului public de radiodifuziune în măsura în care finanțarea se acordă organismelor de radiodifuziune cu scopul ca acestea să își îndeplinească misiunea de serviciu public așa cum a fost ea conferită, definită și organizată de fiecare stat membru și în măsura în care finanțarea respectivă nu aduce atingere condițiilor schimburilor și concurenței în Uniune într-o măsură care ar fi contrară interesului comun, fiind de la sine înțeles că realizarea mandatului acestui serviciu public trebuie să fie luată în considerare”.
- 33 Astfel, statele membre au dreptul, cu respectarea normelor Uniunii, să definească întinderea și organizarea propriilor servicii de interes economic general, în special a serviciului public de radiodifuziune, ținând seama în special de obiectivele proprii politicii lor naționale. În această privință,

statele membre dispun de o putere largă de apreciere, care nu poate fi repusă în discuție de Comisie decât în cazul unei erori vădite (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 noiembrie 2018, Comisia/Ungaria, C-171/17, EU:C:2018:881, punctul 49 și jurisprudența citată).

- 34 Cu toate acestea, puterea de care dispun statele membre în ceea ce privește definirea serviciilor de interes economic general trebuie, în orice caz, să fie exercitată cu respectarea dreptului Uniunii (Hotărârea din 20 decembrie 2017, Comunidad Autónoma del País Vasco și alții/Comisia, C-66/16 P-C-69/16 P, EU:C:2017:999, punctul 71, precum și Hotărârea din 3 septembrie 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland și alții/Comisia, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punctul 95).
- 35 Or, aspectul dacă o măsură trebuie să fie calificată drept ajutor de stat intervine în amonte față de cel care constă în verificarea, după caz, a faptului dacă un ajutor incompatibil în sensul articolului 107 TFUE este totuși necesar pentru îndeplinirea misiunii încredințate beneficiarului măsurii în discuție, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 martie 2017, Viasat Broadcasting UK/Comisia, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 34). În consecință, înainte de a examina eventual o măsură în raport cu această dispoziție, Comisia trebuie să poată controla dacă măsura respectivă constituie un ajutor de stat, ceea ce impune notificarea prealabilă a măsurii proiectate acestei instituții a Uniunii, în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) prima teză TFUE.
- 36 Pe de altă parte, orice excepție de la regula generală pe care o reprezintă această obligație de notificare, care este impusă statelor membre în temeiul tratatelor și care constituie unul dintre elementele fundamentale ale sistemului de control al ajutoarelor de stat, trebuie să fie prevăzută în mod expres (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctele 59 și 60).
- 37 În această privință, conform articolului 109 TFUE, Consiliul Uniunii Europene este autorizat să adopte toate regulamentele utile pentru aplicarea articolelor 107 și 108 TFUE și să stabilească în special condițiile de aplicare a articolului 108 alineatul (3) TFUE, precum și categoriile de ajutoare care sunt exceptate de la procedura prevăzută în această din urmă dispoziție. În acest context, în temeiul articolului 108 alineatul (4) TFUE, Comisia poate adopta regulamente privind categoriile de ajutoare de stat cu privire la care Consiliul, în temeiul articolului 109 TFUE, a considerat că pot fi exceptate de la procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (3) TFUE (Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 38 Astfel, în temeiul articolului 94 din Tratatul CE (devenit articolul 89 CE, devenit, la rândul său, articolul 109 TFUE) a fost adoptat Regulamentul (CE) nr. 994/98 al Consiliului din 7 mai 1998 de aplicare a articolelor [107 și 108 TFUE] anumitor categorii de ajutoare de stat orizontale (JO 1998, L 142, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 31), în temeiul căruia au fost adoptate, ulterior, Regulamentul (CE) nr. 800/2008 al Comisiei din 6 august 2008 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața comună în aplicarea articolelor [107 și 108 TFUE] (Regulament general de exceptare pe categorii de ajutoare) (JO 2008, L 214, p. 3) și Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei din 17 iunie 2014 de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 [TFUE] (JO 2014, L 187, p. 1) (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 58 și jurisprudența citată).
- 39 Or, astfel cum s-a amintit în considerentul (7) al Regulamentului nr. 800/2008 și în considerentul (7) al Regulamentului nr. 651/2014, ajutoarele de stat, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, care nu sunt reglementate de aceste regulamente, se supun în continuare obligației de notificare prevăzute la articolul 108 alineatul (3) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 59 și jurisprudența citată).

- 40 În plus, reiese chiar din modul de redactare a articolului 106 alineatul (2) TFUE că nu sunt permise derogări de la normele Tratatului FUE în temeiul acestei dispoziții decât dacă ele sunt necesare pentru îndeplinirea misiunii speciale care i-a fost încredințată unei întreprinderi care are sarcina de a gestiona un serviciu de interes economic general (Hotărârea din 8 martie 2017, Viasat Broadcasting UK/Comisia, C-660/15 P, EU:C:2017:178, punctul 29, precum și Hotărârea din 3 septembrie 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland și alții/Comisia, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punctul 97), aspect care, în domeniul ajutoarelor de stat, trebuie să fie controlat, eventual, de Comisie anterior punerii în aplicare a acestora. Or, astfel cum s-a statuat la punctul 35 din prezenta hotărâre, controlul respectiv nu poate fi efectuat decât după ce măsura proiectată a fost notificată acestei instituții a Uniunii, în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) prima teză TFUE, pentru a-i permite să controleze dacă măsura menționată constituie un ajutor de stat. Prin urmare, îndeplinirea misiunilor unei întreprinderi care are sarcina de a gestiona un serviciu de interes economic general nu poate, ca atare, să justifice o derogare de la obligația de notificare prevăzută de această dispoziție.
- 41 În consecință, ajutoarele de stat care nu fac obiectul unei derogări exprese de la norma generală reprezentată de obligația de notificare prealabilă prevăzută la articolul 108 alineatul (3) prima teză TFUE rămân supuse acestei obligații, inclusiv atunci când ajutoarele respective sunt destinate unor întreprinderi care au sarcina de a gestiona servicii de interes economic general. Prin urmare, statele membre au obligația de a nu pune în aplicare astfel de măsuri atât timp cât Comisia nu a adoptat o decizie finală cu privire la acestea.
- 42 În sfârșit, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, având în vedere caracterul imperativ al controlului ajutoarelor de stat efectuat de Comisie în temeiul articolului 108 TFUE, pe de o parte, întreprinderile care beneficiază de un ajutor nu pot să aibă, în principiu, încredere legitimă în legalitatea ajutorului decât dacă acesta a fost acordat cu respectarea procedurii prevăzute la acest articol și, pe de altă parte, un operator economic diligent trebuie, în mod normal, să fie în măsură să se asigure că această procedură a fost respectată. În special, atunci când un ajutor este pus în aplicare fără notificarea prealabilă a Comisiei, astfel încât este nelegal potrivit articolului 108 alineatul (3) TFUE, beneficiarul ajutorului nu poate avea, în acel moment, o încredere legitimă nici în legalitatea acordării acestui ajutor (Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 98 și jurisprudența citată), nici, pe cale de consecință, în cea a avantajului pe care îl obține din neplata dobânzilor datorate pentru perioada de nelegalitate a acestuia.
- 43 Rezultă că, pentru a asigura efectul util al obligației de notificare prevăzute de această dispoziție, precum și o examinare corespunzătoare și completă a ajutoarelor de stat de către Comisie, instanțele naționale trebuie să deducă toate consecințele unei încălcări a acestei obligații și să adopte măsurile adecvate de remediere în acest sens, ceea ce, astfel cum s-a arătat la punctul 26 din prezenta hotărâre, include obligația beneficiarului unui ajutor nelegal de a plăti dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a ajutorului respectiv, chiar dacă acest beneficiar este o întreprindere care are sarcina de a gestiona un serviciu de interes economic general, în sensul articolului 106 alineatul (2) TFUE.
- 44 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare adresată că articolul 108 alineatul (3) TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că obligația, care revine instanțelor naționale, de a dispune ca beneficiarul unui ajutor de stat pus în aplicare cu încălcarea dispoziției respective să plătească dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor se aplică și în cazul în care, prin decizia sa finală, Comisia constată compatibilitatea ajutorului menționat cu piața internă, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare preliminară

- 45 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 108 alineatul (3) TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că obligația, care revine instanțelor naționale, de a dispune ca beneficiarul unui ajutor de stat pus în aplicare cu încălcarea dispoziției respective să plătească dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor se aplică de asemenea ajutoarelor pe care beneficiarul menționat le-a transferat unor întreprinderi care îi sunt afiliate și celor pe care acesta le-a primit de la o întreprindere controlată de stat.
- 46 În special, această instanță urmărește să afle dacă, dat fiind că măsurile de ajutor de care a beneficiat TV2 includ, pe de o parte, resursele din taxa de radiodifuziune care au fost acordate TV2 în perioada cuprinsă între anii 1997 și 2002, apoi au fost transferate posturilor regionale ale acesteia din urmă și, pe de altă parte, veniturile din publicitate care, în anii 1995 și 1996 au fost transferate de TV2 Reklame A/S către TV2 prin intermediul Fondului TV2, cuantumurile acestor resurse și ale acestor venituri trebuie să fie incluse în cuantumul total al ajutoarelor pentru care trebuie să fie calculate dobânzile menționate.
- 47 În această privință, trebuie amintit că, pe de o parte, prin Hotărârea din 9 noiembrie 2017, TV2/Danmark/Comisia (C-649/15 P, EU:C:2017:835), Curtea a respins recursul formulat de TV2 împotriva Hotărârii Tribunalului din 24 septembrie 2015, TV2/Danmark/Comisia (T-674/11, EU:T:2015:684), și a confirmat astfel legalitatea controlului exercitat de Tribunal, în măsura în care acesta a statuat, la punctele 165-174 din ultima hotărâre amintită, că resursele menționate constituiau ajutoare de stat acordate TV2.
- 48 Pe de altă parte, prin Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Comisia/TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836), și prin Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Viasat Broadcasting UK/TV2/Danmark (C-657/15 P, EU:C:2017:837), Curtea a anulat Hotărârea Tribunalului din 24 septembrie 2015, TV2/Danmark/Comisia (T-674/11, EU:T:2015:684), în măsura în care prin acesta s-a anulat Decizia 2011/839, întrucât Comisia a considerat în aceasta că veniturile din publicitate aferente anilor 1995 și 1996, acordate TV2 prin intermediul Fondului TV2, constituiau ajutoare de stat și s-a pronunțat definitiv asupra litigiului prin respingerea acțiunii în anulare introduse de TV2 împotriva acestei decizii.
- 49 Rezultă că instanțele Uniunii au confirmat validitatea deciziei menționate și au statuat definitiv că resursele, precum și veniturile amintite la punctul 46 din prezenta hotărâre, constituiau ajutoare de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 50 În aceste condiții, având în vedere răspunsul dat la prima întrebare adresată și astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 53 din concluziile sale, cuantumurile acestor resurse și ale acestor venituri, de care a beneficiat TV2 și care fac parte din ajutoarele puse în aplicare cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, trebuie de asemenea să determine plata unor dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestor ajutoare.
- 51 Ținând seama de considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare adresate că articolul 108 alineatul (3) TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că obligația, care revine instanțelor naționale, de a dispune ca beneficiarul unui ajutor de stat pus în aplicare cu încălcarea dispoziției respective să plătească dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor se aplică de asemenea ajutoarelor pe care beneficiarul menționat le-a transferat unor întreprinderi care îi sunt afiliate și celor pe care acesta le-a primit de la o întreprindere controlată de stat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

52 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolul 108 alineatul (3) TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că obligația, care revine instanțelor naționale, de a dispune ca beneficiarul unui ajutor de stat pus în aplicare cu încălcarea dispoziției respective să plătească dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor se aplică și în cazul în care, prin decizia sa finală, Comisia Europeană constată compatibilitatea ajutorului menționat cu piața internă, în temeiul articolului 106 alineatul (2) TFUE.**
- 2) **Articolul 108 alineatul (3) TFUE trebuie să fie interpretat în sensul că obligația, care revine instanțelor naționale, de a dispune ca beneficiarul unui ajutor de stat pus în aplicare cu încălcarea dispoziției respective să plătească dobânzi corespunzătoare perioadei de nelegalitate a acestui ajutor se aplică de asemenea ajutoarelor pe care beneficiarul menționat le-a transferat unor întreprinderi care îi sunt afiliate și celor pe care acesta le-a primit de la o întreprindere controlată de stat.**

Semnături